

***Ogólnopolskie badanie
profesjonalistów realizujących
programy oddziaływań
korekcyjno-edukacyjnych dla osób
stosujących przemoc w rodzinie***

RAPORT Z BADANIA ZREALIZOWANEGO DLA
MINISTERSTWA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ	NR STRONY
1. INFORMACJE O BADANIU	3
2. PRÓBA BADAWCZA	5
3. PODSUMOWANIE WYNIKÓW	7
4. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	16
4.1 Charakterystyka objętych badaniem podmiotów realizujących w 2011 roku programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	17
4.2 Charakterystyka programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, przy których respondenci pracowali w ciągu 2011 roku w objętym badaniem podmiocie	31
4.3 Charakterystyka uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzonych w objętych badaniem podmiotach w ciągu 2011 roku przez badanych profesjonalistów	39
4.4 Stosowanie przemocy w rodzinie przez uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzonych w ciągu 2011 roku przez objętych badaniem profesjonalistów	42
4.5 Sytuacja prawna uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzonych w 2011 roku przez uczestniczących w badaniu profesjonalistów	45
4.6 Ocena skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzonych w 2011 roku przez badanych profesjonalistów	46
4.7 Opinie profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na temat sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie; oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie; skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce; charakterystyk ofiar przemocy w rodzinie, przyczyn występowania przemocy w rodzinie	51
4.8 Charakterystyka społeczno-demograficzna uczestniczących w badaniu profesjonalistów prowadzących w 2011 roku programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	63

1. INFORMACJE O BADANIU

1.1. Problematyka i cele badania

Badanie, którego wyniki omawiane są w niniejszym raporcie, jest częścią jednego spośród czterech etapów projektu badawczego zatytułowanego „Diagnoza dotycząca osób stosujących przemoc w rodzinie w Polsce”. Projekt ten opracowany i realizowany jest przez Instytut Badania Rynku i Opinii Millward Brown SMG/KRC na zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Realizowany projekt badawczy składa się z następujących badań:

- I. Ogólnopolskiego **badania opinii na reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków** na temat przemocy w rodzinie
- II. Ogólnopolskiego **badania profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych** dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- III. Ogólnopolskiego **badania osób stosujących przemoc w rodzinie**, biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych; oraz **pilotażowe badanie osób stosujących przemoc w rodzinie, odbywających karę pozbawienia wolności w jednostkach penitencjarnych**
- IV. **Badania eksperckiego IDEABLOG** – realizowanego na platformie internetowej wśród specjalistów zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.

Niniejszy raport stanowi rezultat ogólnopolskiego badania profesjonalistów realizujących w 2011 roku programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Badanie zostało przeprowadzone w listopadzie i grudniu 2011 roku.

Badanie obejmowało następujące zagadnienia:

- Charakterystykę podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- Charakterystykę programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, przy których profesjonaliści pracowali w badanym podmiocie w roku 2011

- Charakterystykę uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzonych przez profesjonalistów w roku 2011 w objętym badaniem podmiocie
- Stosowanie przemocy w rodzinie przez uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez profesjonalistów w 2011 roku
- Sytuację prawną uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez profesjonalistów w 2011 roku
- Ocenę skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez profesjonalistów w 2011 roku
- Opinie profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na temat: skuteczności sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie; oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie; skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce; ofiar przemocy w rodzinie oraz przyczyn występowania przemocy w rodzinie

1.2. Metoda badawcza

Badanie przeprowadzone było metodą ilościową za pomocą techniki CAPI (*Computer Assisted Personal Interviewing*), tj. techniką bezpośredniego wywiadu ankietowego z wykorzystaniem laptopa. Ankieter odczytywał pytania wyświetlające się na monitorze laptopa, zaznaczając odpowiedzi wskazane przez respondenta (w przypadku pytań zamkniętych) lub zapisując treść wypowiedzi respondenta (w przypadku pytań otwartych).

2. PRÓBA BADAWCZA

2.1. Dobór próby

W badaniu próbą objęte zostały podmioty realizujące w Polsce w 2011 roku programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Struktura próby zakładała realizację badania na terenie całego kraju oraz we wszystkich typach podmiotów prowadzących tego rodzaju oddziaływanie. Informacje o przeprowadzanym badaniu rozesłane zostały do 217 podmiotów - zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w formie listy podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w 2010 roku.

Uzyskana ostatecznie próba badawcza obejmowała 119 podmiotów. W przypadku pozostałych podmiotów z listy wystąpiły okoliczności wykluczające możliwość ich udziału w badaniu – nierealizowanie w roku bieżącym programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie czy brak kontaktu z zatrudnionymi na umowę zlecenia profesjonalistami po zakończeniu realizacji programu itp.

W każdym z podmiotów w badaniu wziął udział jeden specjalista, który w okresie od stycznia br. realizował co najmniej jedną edycję, co najmniej jednego typu programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

2.2. Charakterystyka próby

Badaniem objętych zostało 119 profesjonalistów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. 50% próby stanowili profesjonaliści z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, a 24% - z Centrów Interwencji Kryzysowej. Pozostali badani profesjonaliści przeprowadzali programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia (9%), Ośrodkach Pomocy Społecznej (5%) oraz innych tego rodzaju podmiotach (9%).

Tabela 1. Rodzaj podmiotu realizującego programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

	N	%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	59	50%
Centrum Interwencji Kryzysowej	28	24%
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia	11	9%
Ośrodek Pomocy Społecznej	10	8%
Inne	11	9%

3. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

Charakterystyka badanych podmiotów realizujących w roku 2011 programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

- Badaniem objętych zostało 119 profesjonalistów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. 50% próby stanowili profesjonaliści z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, a 24% z Centrów Interwencji Kryzysowej. Pozostali badani profesjonaliści przeprowadzali programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia, Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz innych tego rodzaju podmiotach.
- W grupie badanych profesjonalistów dominowały kobiety (71%), osoby w wieku pomiędzy 30 a 49 lat (67%) oraz posiadający wyższe wykształcenie (62%). Większość z nich posiadała do dziesięciu lat doświadczenia zawodowego (49%). Najczęściej problematyką przemocy w rodzinie zajmowali się oni od sześciu do dziesięciu lat (35%).
- W objętych badaniem podmiotach stosowano różnego rodzaju programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W blisko dziewięciu na dziesięć podmiotach (88%), w okresie od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania, realizowano jeden rodzaj programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W pozostałych podmiotach realizowano więcej niż jeden typ tego rodzaju programów.
- Na potrzeby niniejszego raportu realizowane programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zostały podzielone na trzy kategorie w zależności od tego, w jakim stopniu bazowały one na programie o nazwie The Duluth Model. Do pierwszej kategorii zaklasyfikowano programy będące polską adaptacją programu Duluth. W drugiej kategorii znalazły się programy oparte na założeniach programu modelu Duluth, ale niebędące jego kopią. Do kategorii trzeciej zaklasyfikowano wszystkie pozostałe programy, które nie opierały się na założeniach programu Duluth.
- W 52% badanych podmiotów odnotowano realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które nie opierały

się na programie Duluth, w 38% stwierdzono realizację programów opartych na modelu Duluth, a w 24% realizowano program według modelu Duluth.

- W analizowanym okresie większość (70%) realizowanych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie uruchamiana była jedno- lub dwukrotnie. Do chwili realizacji badania (do początku grudnia 2011 roku), co czwarty podmiot (23%) zakończył wszystkie uruchomione programy.
- Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie mogą przybierać różne formy – wyłącznie zajęć grupowych, wyłącznie zajęć indywidualnych lub mogą stanowić połączenie zajęć grupowych z częścią indywidualną. Niemalże wszystkie objęte badaniem podmioty (96%) stosowały formę zajęć grupowych. W co drugim podmiocie (51%) w stosunku do niektórych uczestników programów stosowano wyłącznie formę zajęć indywidualnych.
- Liczba pracowników podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie wynosiła od 1 do 18. W połowie przypadków (50%) były to 2 osoby.
- W badanym okresie liczba osób biorących udział w programach w zależności od podmiotu wynosiła od 1 do 187 osób. W ponad połowie podmiotów (57%) liczba uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych nie przekroczyła 20 osób.
- Organizowane przez podmioty zajęcia dla uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie odbywały się zarówno na terenie samych podmiotów, jak i poza nimi. 15% podmiotów przeprowadzało je na terenie zakładów karnych, a 14% - na terenie aresztów śledczych. W co trzecim podmiocie (29%) były to inne lokalizacje - między innymi: wynajmowane pomieszczenia, komisariat Policji, świetlica środowiskowa czy izba wytrzeźwień.
- Zdecydowana większość podmiotów (87%) sprawdza skuteczność przeprowadzanych przez siebie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W większości podmiotów (59%) prowadzących monitoring efektów realizacji programów, stosowany jest on wobec wszystkich lub prawie wszystkich

uczestników programów. W celu monitorowania efektów realizacji programów, podmioty realizujące program najczęściej kontaktują się z członkami rodziny osób stosujących przemoc w rodzinie (75%), które brały udział w programie, instytucjami pomocy społecznej (63%) oraz kuratorami sądowymi (61%), a także z Policją (42%). Zazwyczaj (55%) czas trwania monitoringu nie przekracza 12 miesięcy od momentu zakończenia programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Charakterystyka programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, przy których badani profesjonaliści pracowali w objętym badaniem podmiocie w ciągu 2011 roku

- Okres trwania programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów, wynosił od 1 do 15 miesięcy. Najczęściej wskazywanym przedziałem czasowym był okres od 3 do 4 miesięcy (50%), a następnie od 5 do 6 miesięcy (28%).
- Liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów, wahała się pomiędzy 1 a 119. W ponad połowie przypadków (54%) wynosiła ona nie więcej niż 15 osób.
- Spotkania dla uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych w 2011 roku przez badanych profesjonalistów, najczęściej odbywały się raz w tygodniu (69%). Badani profesjonaliści prowadzili zarówno zajęcia indywidualne (82%), jak i grupowe (91%). Liczebność grup uczestników w ramach prowadzonych przez badanych profesjonalistów zajęć grupowych wynosiła od 2 do 20 osób. Najczęściej jednak (53%) w skład grupy wchodziło od 6 do 10 uczestników.
- 47% badanych profesjonalistów objęło w tym roku część uczestników zajęć wyłącznie programem indywidualnym. Liczba osób, w stosunku do których zastosowali oni tę formę zajęć, wynosiła od 1 osoby do 104 osób. Najczęściej rozwiązanie w postaci indywidualnych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących

przemoc w rodzinie odnotowano wśród kategorii programów nieopartych na modelu Duluth.

- Prowadzone przez badanych profesjonalistów spotkania w ramach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie najczęściej odbywały się na terenie organizujących je podmiotów (54%).

Charakterystyka uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez badanych profesjonalistów w 2011 roku

- Mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety są uczestnikami programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W siedmiu na dziesięć podmiotów (68%) stanowili oni ponad 90% wszystkich uczestników, a w ponad połowie przypadków mężczyźni byli wyłącznymi uczestnikami programów .
- Uczestnicy programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez badanych profesjonalistów, częściej byli: mężczyznami, osobami w wieku 31–50 lat, osobami z wykształceniem zawodowym, mieszkańcami miast oraz alkoholikami. Średni szacowany przez badanych odsetek uczestników skierowanych do udziału w programie wyniósł 34%, a uczestników zgłaszających się dobrowolnie - 54%.
- Zdaniem badanych profesjonalistów najczęstszymi powodami skłaniającymi osoby stosujące przemoc w rodzinie do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, są: chęć poprawienia relacji rodzinnych (63%), warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej przez sąd kary pozbawienia wolności (57%) oraz uzyskanie zaświadczenia do przedłożenia kuratorowi sądowemu (52%).

Stosowanie przemocy w rodzinie przez uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez badanych profesjonalistów w 2011 roku

- Wszyscy objęci badaniem profesjonaliści spotkali się w swojej pracy zawodowej w bieżącym roku kalendarzowym z osobami, które stosowały przemoc psychiczną

w rodzinie. 65% badanych profesjonalistów zadeklarowało, że problem ten dotyczy ponad 80% wszystkich uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

- Ogół objętych badaniem profesjonalistów spotkał się w swojej pracy zawodowej w bieżącym roku kalendarzowym z osobami, które stosowały przemoc fizyczną w rodzinie. 43% badanych profesjonalistów zadeklarowało, że problem ten dotyczy ponad 80% wszystkich uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 76% objętych badaniem profesjonalistów spotkało się w swojej pracy zawodowej w bieżącym roku kalendarzowym z osobami, które stosowały przemoc seksualną w rodzinie. 26% badanych profesjonalistów nie było w stanie oszacować, jaki odsetek uczestników prowadzonych przez nich programów stosuje tę formę przemocy w rodzinie. 24% badanych profesjonalistów zadeklarowało, że stosowanie przemocy seksualnej w rodzinie dotyczyło nie więcej niż 10% wszystkich uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Średni wskazywany przez profesjonalistów odsetek uczestników realizowanych przez nich programów stosujących przemoc seksualną w rodzinie to 13%.

Sytuacja prawna uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów w 2011 roku

- Połowę (50%) uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych w 2011 roku przez badanych profesjonalistów, stanowiły osoby karane w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie z artykułu 207 Kodeksu Karnego, a co czwarty uczestnik (27%) był karany z innego artykułu Kodeksu Karnego.
- Blisko połowa osób uczestniczących w realizowanych przez badanych profesjonalistów programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie była objęta dozorem kuratora sądowego przed rozpoczęciem uczestnictwa w programie (48%), a podobny odsetek - w trakcie trwania programu (46%).

- Średnio czterech na dziesięciu uczestników (41%) było karanych i osadzonych w zakładzie karnym w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie z artykułu 207 Kodeksu Karnego, a co trzeci uczestnik (31%) był osadzony w zakładzie karnym w związku z innym artykułem niż artykuł 207 Kodeksu Karnego. Natomiast średnio 33% z osób objętych programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przebywało na przedterminowym warunkowym zwolnieniu z wykonywania kary pozbawienia wolności. Warunkowe zawieszenie wykonywania kary pozbawienia wolności dotyczyło średnio 12% uczestników programów.

Ocena skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych realizowanych w 2011 roku przez badanych profesjonalistów

- Zdecydowana większość badanych profesjonalistów oceniała realizowane przez siebie programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jako skuteczne. Program uznawany był przez większość badanych profesjonalistów (94%) za skuteczny, jeśli w wyniku udziału w nim uczestnicy przynajmniej częściowo zmieniali swoje zachowanie.
- Najwyższy odsetek badanych profesjonalistów uważających realizowane przez siebie programy jako skuteczne odnotowano w przypadku kategorii programów nieopartych na modelu Duluth (96%); niższy - w kategorii programów według modelu Duluth (86%).
- Objęci badaniem profesjonalisci, wśród czynników, które wpłynęłyby na podniesienie skuteczności realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, wymieniali najczęściej: dłuższy czas trwania programu oraz nakaz uczestniczenia w takich oddziaływaniach. W przypadku programu według modelu Duluth częściej wskazywano na konieczność dostosowania go do warunków polskich. W przypadku pozostałych dwóch kategorii programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie badani profesjonalisci częściej wskazywali na współpracę z rodzinami uczestników.
- Jeden na czterech profesjonalistów (25%) deklarował, że wszyscy lub prawie wszyscy uczestnicy programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie kończą cały program. Zdaniem 40% badanych profesjonalistów nie

więcej niż 20% wszystkich uczestników programów bierze w nich udział więcej niż raz. Co czwarty objęty badaniem profesjonalista (24%) szacował, że odsetek uczestników, którzy po zakończeniu udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych ponownie stosują przemoc w rodzinie, wynosi pomiędzy 21% a 40%. Średni szacowany przez badanych odsetek osób, które po ukończeniu programu powracają do stosowania przemocy w rodzinie, wyniósł 35%, a kończących cały program - 63%.

- Najczęściej (42%) wymienianym przez badanych profesjonalistów powodem przerywania przez uczestników udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie była niska motywacja lub wręcz jej brak. Często wskazywano również na problemy z alkoholem oraz kolidujące z pracą terminy organizowanych programów.

Opinie badanych profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, na temat: sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie; oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie; skali zjawiska przemocy w rodzinie; charakterystyki ofiar przemocy w rodzinie oraz przyczyn występowania przemocy w rodzinie

- Zdecydowana większość badanych profesjonalistów uważała, że skutecznym sposobem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zapewnienie dostępności bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów oraz dla osób stosujących przemoc - odpowiednio 95% i 94%. Często wskazywano również jako skuteczne czynniki związane z restrykcjami nakładanymi na osoby stosujące przemoc w rodzinie: obowiązkowy udział w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, zakaz zbliżania się do członków rodziny oraz nakaz opuszczenia lokalu zamieszkiwanego wspólnie z rodziną.
- Niemalże wszyscy objęci badaniem profesjonalści deklarowali, że warto prowadzić programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, ponieważ dzięki nim przynajmniej część uczestników ma szansę dostrzec swój problem i rozpocząć pracę nad sobą, nawet jeśli będą to tylko pojedyncze osoby. Zdaniem większości badanych profesjonalistów oddziaływania korekcyjno-edukacyjne

tracą jednak sens, jeżeli nie są elementem kompleksowych działań przeciwko przemocy w rodzinie.

- Badani profesjonaliści uważają, że zjawisko przemocy w rodzinie dotyczy 50% polskich rodzin, a w 47% z nich pozostaje ono nieujawnione. Szacują oni, że w 44% polskich rodzin dochodzi do przemocy psychicznej, w 31% - do przemocy fizycznej, a w 17% - do przemocy seksualnej. Zdaniem badanych profesjonalistów specjalistyczna pomoc dociera do 20% lub mniej rodzin, w których dochodzi do przemocy.
- Według większości badanych profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w ciągu ostatnich pięciu lat przemoc psychiczna i fizyczna w rodzinie zdarzają się częściej, podczas gdy zjawisko przemocy seksualnej w rodzinie pozostaje na niezmiennym poziomie.
- Najczęściej wymienianymi przez badanych profesjonalistów przyczynami występowania zjawiska przemocy w rodzinie są: nadużywanie alkoholu (96%), problemy rodzinne w dzieciństwie (92%) oraz doświadczanie przemocy ze strony członków rodziny (91%).
- Z doświadczeń zawodowych badanych profesjonalistów wynika, że ofiarami przemocy w rodzinie często są kobiety, dzieci i młodzież w wieku szkolnym, osoby chore oraz nieaktywne zawodowo. Niemalże wszyscy (96%) uważają, że często występuje ona w rodzinach alkoholików. Jako środowiska często dotknięte problemem przemocy w rodzinie, ponad 70% profesjonalistów wskazywało rodziny ubogie oraz wiejskie.
- Z informacji podawanych przez badanych profesjonalistów wynika, że większość uczestników prowadzonych przez nich programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowią mieszkańcy miast, podczas gdy z ich opinii wynika, że ofiary przemocy w rodzinie częściej zamieszkują na terenach wiejskich.

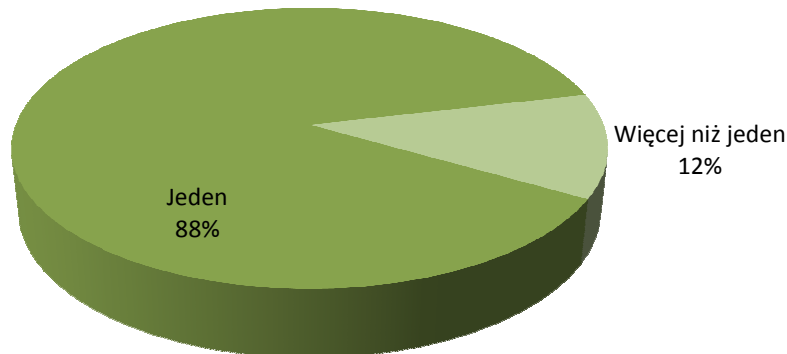
4. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

4.1 CHARAKTERYSTYKA BADANYCH PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH W 2011 ROKU PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

4.1.1 PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

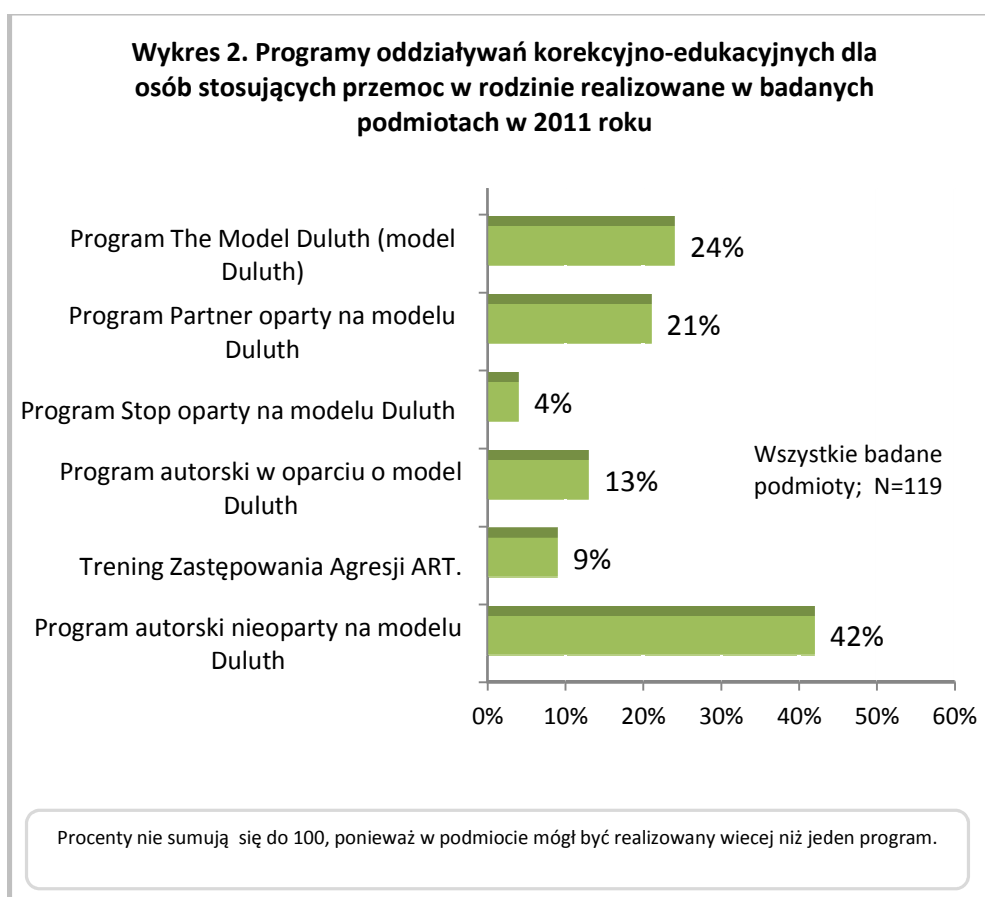
W okresie od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania w 88% badanych podmiotów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowano jeden typ tego rodzaju programów.

**Wykres 1. Liczba programów oddziaływań korekcyjno-
edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
realizowanych w podmiocie w 2011 roku**

Wszystkie badane podmioty; N=119

W 42% badanych podmiotów programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie przeprowadzано w formie programów autorskich nieopartych na modelu Duluth. W co czwartym (24%) podmiocie posługiwano się w tym celu modelem Duluth, a w co piątym (21%) programem Partner opartym na założeniach modelu Duluth. W 13% badanych podmiotów programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowano w oparciu o autorski program bazujący na modelu Duluth. W najmniejszej liczbie badanych podmiotów wykorzystywano program Stop oparty na założeniach modelu Duluth (4%) oraz Trening Zastępowania Agresji ART (9%).

4.1.2 EDYCJE PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

W blisko co drugim badanym podmiocie (46%) od stycznia 2011 roku do chwili badania uruchomiono jedną edycję programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W co czwartym podmiocie (24%) odbyły się dwie edycje programu.

	Wszystkie podmioty; N=119
1 edycja	46%
2 edycje	24%
3 edycje	10%
4 edycje	9%
5 edycji	3%
6 edycji lub więcej	8%

Na potrzeby niniejszego raportu realizowane programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zostały podzielone na trzy kategorie w zależności od tego, w jakim stopniu bazowały one na programie o nazwie The Duluth Model. Do pierwszej kategorii zaklasyfikowano programy będące polską adaptacją modelu Duluth. W drugiej kategorii znalazły się programy oparte na założeniach programu Duluth, ale nie będące jego kopią. Do kategorii trzeciej zaklasyfikowano wszystkie pozostałe programy, które nie opierały się na założeniach programu Duluth.

W połowie (50%) programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanych w objętych badaniem podmiotach, od stycznia 2011 roku odbyła się jedna edycja programu, tzn. że dany rodzaj programu uruchamiany był tylko jeden raz. W przypadku co czwartego programu (24%) w analizowanym okresie odbyły się dwie edycje programu. Najwięcej edycji programu odnotowano w przypadku programów nieopartych na modelu Duluth – w przypadku 29% tych programów przeprowadzono 3 edycje lub więcej.

W przypadku co trzeciego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (36%) w chwili badania nie zakończono jeszcze realizacji ani jednej edycji programu. Najwyższy odsetek programów, których żadna z edycji nie została jeszcze zakończona, odnotowano w przypadku programów opartych na założeniach modelu Duluth (44%). Najwyższy odsetek programów, w przypadku których zakończono realizację dwóch edycji wystąpił w przypadku programów według modelu Duluth (21%).

W 23% programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie nie odnotowano żadnych trwających w chwili badania edycji programów. Najczęściej w trakcie realizacji była jedna edycja programu (66%). W przypadku programów opartych na założeniach modelu Duluth wystąpił najwyższy odsetek wskazań co najmniej trzech będących w toku edycji programu (9%).

Tabela 3. Edycje programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanych w 2011 r. w badanych podmiotach

	Wszystkie programy od stycznia 2011 r.; N=136	Programy według modelu Duluth od stycznia 2011 r.; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth od stycznia 2011 r.; N=45	Programy nieoparte na modelu Duluth od stycznia 2011 r.; N=62
Liczba edycji programów				
1 edycja programu	50%	45%	56%	48%
2 edycje programu	24%	31%	22%	23%
3 edycje programu	10%	7%	9%	13%
4 edycje programu lub więcej	16%	17%	13%	16%
Liczba zakończonych edycji programów				
0 zakończonych edycji programów	36%	34%	44%	31%
1 zakończona edycja programu	36%	34%	29%	41%
2 zakończone edycje programu	16%	21%	16%	15%
3 zakończone edycje programu	5%	7%	2%	7%
4 zakończone edycje programu lub więcej	7%	3%	9%	7%
Liczba trwających edycji programów				
0 trwających edycji programów	23%	21%	24%	23%
1 trwająca edycja programu	66%	69%	60%	68%
2 trwające edycje programu	8%	10%	7%	8%
3 trwające edycje programu lub więcej	2%	0%	9%	2%

4.1.3 CHARAKTERYSTYKA PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE REALIZOWANYCH W 2011 ROKU W OBJĘTYCH BADANIEM PODMIOTACH

Średnio we wszystkich badanych podmiotach w okresie od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania utworzono cztery grupy uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. W czterech na dziesięciu podmiotach (41%) utworzona została jedna grupa uczestników. W co czwartym (28%) podmiocie utworzono co najmniej cztery grupy. Maksymalna odnotowana liczba utworzonych grup uczestników wynosiła czterdzieści sześć.

Tabela 4. Liczba grup uczestników utworzonych w badanych podmiotach w okresie od stycznia 2011 r.	Wszystkie podmioty; N=119
0 grup	4%
1 grupa	41%
2 grupy	18%
3 grupy	9%
4 grupy lub więcej	28%
<hr/>	
średnia liczba utworzonych grup	4
min. liczba grup	0
max. liczba grup	46

W co drugim objętym badaniem podmiocie (49%), w okresie od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania żadnej osoby nie objęto wyłącznie indywidualnym programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wyłącznie w formie indywidualnej prowadzone były dla od sześciu do piętnastu osób (30%). Średnio w badanych podmiotach wyłącznie tą formą oddziaływań obejmowano osiem osób. Najwyższa odnotowana liczba osób objętych wyłącznie programem indywidualnym w badanym okresie w jednym podmiocie to 104 osoby.

Tabela 5. Liczba osób objętych wyłącznie programem indywidualnym od stycznia 2011 r.	Wszystkie podmioty; N=119
0 osób	49%
od 1 do 5 osób	11%
6 - 10 osób	14%
11 - 15 osób	16%
16 osób lub więcej	10%
<hr/>	
średnia liczba osób objętych programem ind.	8
min. liczba osób	0
max. liczba osób	104

Średnia liczba pracowników podmiotu prowadzących od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie to trzy osoby. W co drugim badanym podmiocie (50%) prowadzeniem tego rodzaju programów zajmowało się dwóch pracowników. W przypadku co czwartego podmiotu (21%) za przeprowadzanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych odpowiadało co najmniej czterech pracowników. Najmniejsza odnotowana liczba osób zajmujących się tego rodzaju programami w podmiocie to jedna osoba, a najwyższa to osiemnaście osób.

Tabela 6. Liczba pracowników podmiotu prowadzących od stycznia 2011 r. programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Wszystkie podmioty; N=119
1 pracownik	18%
2 pracowników	50%
3 pracowników	11%
4 pracowników lub więcej	21%
<hr/>	
średnia liczba pracowników	3
min. liczba pracowników	1
max. liczba pracowników	18

W połowie badanych podmiotów (53%), w okresie od stycznia 2011 r. do chwili realizacji badania, programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie objętych zostało od pięciu do dwudziestu osób. W co piątym (19%) badanym podmiocie liczba uczestników wynosiła co najmniej trzydzieści jeden osób. Średnio w badanych podmiotach liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wynosiła dwadzieścia sześć. Najmniejsza odnotowana liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie to pięć osób, a największa to sto osiemdziesiąt siedem osób.

Tabela 7. Liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie od stycznia 2011 r.	Wszystkie podmioty; N=119
5 - 10 osób	24%
11-20 osób	29%
21 - 30 osób	23%
31 osób lub więcej	19%
nie wiem/trudno powiedzieć	4%
<hr/>	
średnia liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	26
min. liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	5
max. liczba osób biorących udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	187

Wśród uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie dominowali mężczyźni. W siedmiu na dziesięć (68%) podmiotów stanowili oni od 91% do 100% wszystkich objętych programami osób. Średni odsetek uczestników programów płci męskiej wynosił 87%.

Tabela 8. Odsetek mężczyzn wśród uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie od stycznia 2011 r.	Wszystkie podmioty; N=119
0%	3%
do 50%	5%
51% - 80%	18%
81% - 90%	11%
91% - 100%	68%
<hr/>	
średni odsetek mężczyzn	87%
min. odsetek mężczyzn	0%
max. odsetek mężczyzn	100%

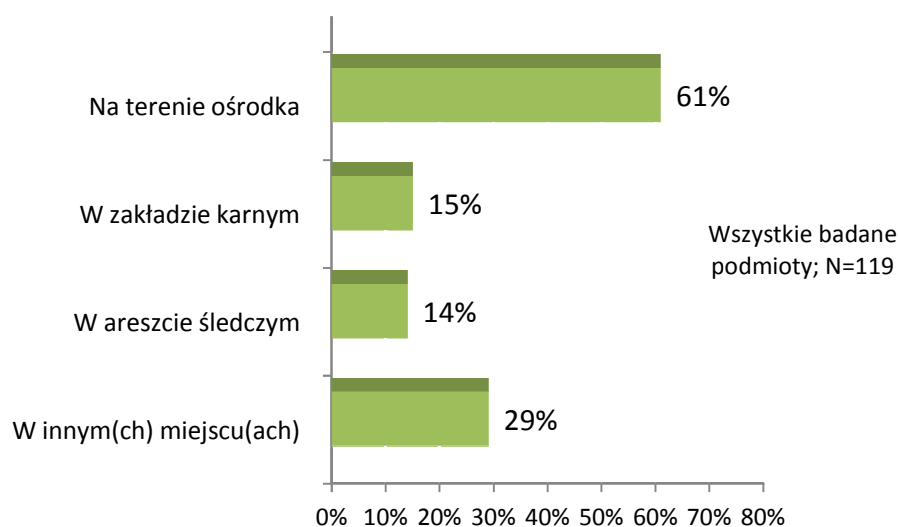
W 4 podmiotach uczestnikami programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie były wyłącznie kobiety, co stanowiło 3% wszystkich analizowanych podmiotów realizujących tego rodzaju programy.

W czterech na dziesięć (39%) badanych podmiotach, kobiety stanowiły nie więcej niż połowę wszystkich objętych tego rodzaju programem osób. Średni odsetek uczestniczek programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie wynosił 13%. W 54% podmiotów uczestnikami programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie byli wyłącznie mężczyźni.

Tabela 9. Odsetek kobiet wśród uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych od stycznia 2011 r.	Wszystkie podmioty; N=119
0%	54%
do 50%	39%
51% - 80%	3%
81% - 90%	1%
91% - 100%	3%
<hr/>	
średni odsetek kobiet	13%
min. odsetek kobiet	0%
max. odsetek kobiet	100%

W badanym okresie spotkania dla uczestników programów oddziaływań korekcyjno-
edukacyjnych dla stosujących przemoc w rodzinie najczęściej odbywały się na terenie
organizujących je podmiotów (61%). Spotkania organizowano również w miejscach osadzenia
sprawców – w zakładach karnych (15%) i aresztach śledczych (14%). W 29% przypadków
wykorzystywano inne lokalizacje – między innymi: wynajmowane pomieszczenia, komisariaty
Policji, świetlice środowiskowe, izby wytrzeźwień i inne.

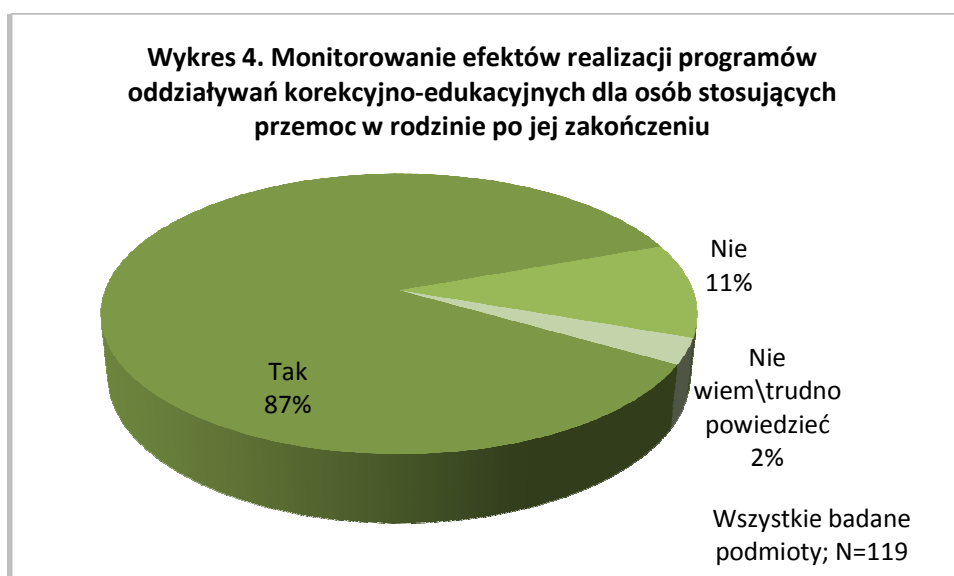
**Wykres 3. Miejsca, gdzie odbywały się lub odbywają się w 2011 roku
spotkania dla uczestników programów oddziaływań korekcyjno-
edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie**

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ program mógł odbywać się w więcej niż jednym miejscu

4.1.4 MONITORING EFEKTÓW PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO- EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

W zdecydowanej większości podmiotów (87%) po zakończeniu programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, odbywa się monitoring efektów realizacji tych programów. Monitoring efektów nie jest prowadzony przez co dziesiąty podmiot (11%).

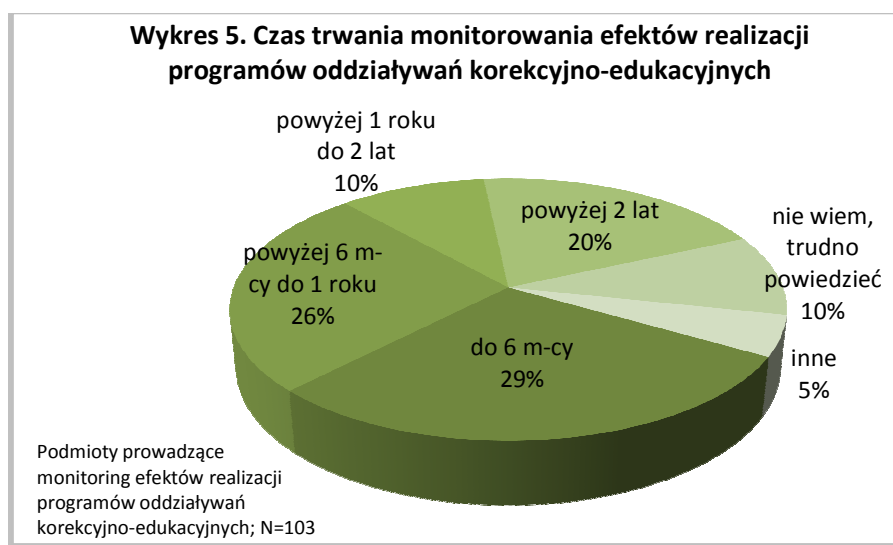

W sześciu na dziesięć (59%) analizowanych podmiotach, które prowadzą monitoring efektów realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, monitoringiem tym objętych jest od 91% do 100% uczestników programów. W 61 podmiotach monitoringiem zostali objęci wszyscy uczestnicy. W jednym na dziesięć podmiotów (9%) działania takie podejmowane są w stosunku do nie więcej niż 30% uczestników. Średni odsetek osób objętych tego rodzaju monitoringiem to 83% uczestników, którzy zakończyli udział w programie. 7% profesjonalistów nie potrafiło wskazać szacunkowego odsetka uczestników programów objętych takim monitoringiem.

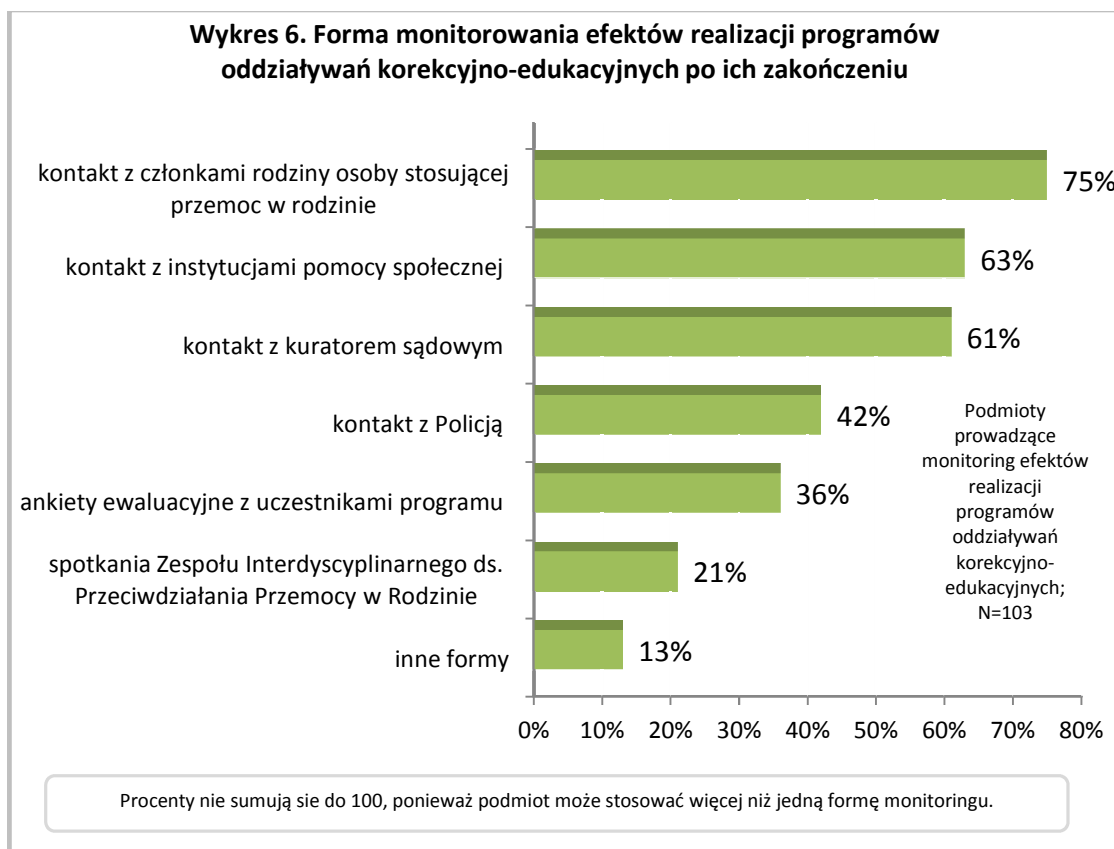
Tabela 10. Szacunkowy odsetek uczestników objętych monitoringiem efektów realizacji programu po jej zakończeniu

	Podmioty prowadzące monitoring efektów realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych; N=103
30% lub mniej	9%
31% -60%	14%
61% - 90%	11%
91% - 100%	59%
nie wiem/trudno powiedzieć	7%
<hr/>	
średni odsetek objętych monitoringiem	83%
min. odsetek objętych monitoringiem	1%
max. odsetek objętych monitoringiem	100%

W ponad połowie podmiotów (55%) monitorowanie efektów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie odbywa się przez okres nie dłuższy niż rok, w tym 29% podmiotów obejmuje uczestników takim monitoringiem do sześciu miesięcy. W co dziesiątym podmiocie (10%) monitorowanie efektów trwa od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy, a w co piątym podmiocie (20%) proces ten trwa powyżej dwóch lat.

Najczęściej stosowaną formą (75%) monitorowania efektów realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych po ich zakończeniu jest kontakt z członkami rodziny osoby stosującej przemoc w rodzinie. W sześciu na dziesięć podmiotów monitorowanie efektów realizacji stosowane jest poprzez kontakt z instytucjami pomocy społecznej (63%) oraz kuratorami sądowymi (61%). W czterech na dziesięć podmiotach (42%) podmiot kontaktuje się w tym celu z Policją. Co trzeci podmiot (36%) przeprowadza z uczestnikami programu ankiety ewaluacyjne. W co piątym podmiocie (21%) monitoring odbywa się w ramach spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

4.2 CHARAKTERYSTYKA PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE, PRZY KTÓRYCH BADANI PROFESJONALIŚCI PRACOWALI W OBJĘTYM BADANIEM PODMIOCIE W CIĄGU 2011 ROKU

Na potrzeby niniejszego raportu realizowane programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zostały podzielone na trzy kategorie w zależności od tego, w jakim stopniu bazowały one na programie o nazwie The Duluth Model. Do pierwszej kategorii zaklasyfikowano wyłącznie programy będące polską adaptacją programu Duluth. W drugiej kategorii znalazły się programy oparte na założeniach programu Duluth, ale nie będące jego kopią. Do trzeciej kategorii zaklasyfikowano wszystkie pozostałe programy, które nie opierały się na założeniach programu Duluth.

Średni czas realizacji jednej edycji programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, niezależnie od typu programu, wynosił pięć miesięcy. Maksymalny odnotowany czas realizacji programu wynosił 15 miesięcy, a minimalny – 1 miesiąc.

Tabela 11. Średni czas trwania jednej edycji programu w miesiącach

	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
1-2 miesiące	8%	14%	7%	6%
3-4 miesiące	50%	35%	56%	53%
5-6 miesięcy	28%	38%	23%	26%
7 miesięcy lub dłużej	13%	9%	14%	15%
nie wiem/ trudno powiedzieć	1%	4%	0%	0%
średnia długość trwania programu	5	5	5	5
min. długość programu	1	2	1	1
max. długość programu	15	12	12	15

W realizowanych programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie średnio w 2011 roku (do chwili realizacji badania) brały udział 22 osoby, a najczęściej do 9 osób (29%) lub od 10 do 15 osób (25%). Największa odnotowana liczba uczestników w tym czasie w badanym podmiocie to 119 osób.

Tabela 12. Liczba osób, które od stycznia 2011 r. uczestniczyły w podmiocie w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
9 osób lub mniej	29%	24%	44%	19%
10-15 osób	25%	21%	26%	28%
16-20 osób	8%	7%	7%	9%
21-25 osób	12%	17%	2%	16%
26-30 osób	9%	10%	9%	9%
31 osób lub więcej	15%	17%	12%	18%
nie wiem/ trudno powiedzieć	2%	3%	0%	1%
średnia liczebność wszystkich uczestników programów w badanym podmiocie	22	21	18	24
min. liczebność wszystkich uczestników programów w badanym podmiocie	1	1	2	2
max. liczebność wszystkich uczestników programów w badanym podmiocie	119	60	119	109

Najczęściej zajęcia w ramach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie odbywały się raz w tygodniu - 69% wskazań. Programy obejmowały zazwyczaj zarówno sesje indywidualne, jak i grupowe. W przypadkach braku współwystępowania sesji indywidualnych i grupowych częściej zdarzało się, że programy obejmowały wyłącznie sesje grupowe.

Tabela 13. Częstotliwość i forma prowadzenia zajęć w ramach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

		Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
Częstotliwość odbywania się spotkań w ramach programu	Raz na miesiąc lub rzadziej	0%	0%	0%	0%
	Raz na dwa tygodnie	4%	3%	2%	5%
	Raz w tygodniu	69%	69%	73%	66%
	Dwa razy w tygodniu lub częściej	23%	28%	20%	23%
	Nie wiem/trudno powiedzieć	4%	0%	4%	6%
Czy prowadzono w ramach programu sesje indywidualne?	Tak	82%	76%	84%	82%
	Nie	14%	24%	11%	11%
	Nie wiem/trudno powiedzieć	4%	0%	5%	7%
Czy prowadzono w ramach programu sesje grupowe?	Tak	91%	86%	93%	91%
	Nie	9%	10%	7%	9%
	Nie wiem/trudno powiedzieć	0%	4%	0%	0%

W badanych podmiotach, gdzie w ramach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie odbywały się sesje grupowe, średnio w 2011 roku liczebność grupy wynosiła dziewięć osób. W 53% prowadzonych programów obejmujących sesje grupowe liczebność uczestników sesji wynosiła od 6 do 10 osób. Największe odnotowane liczebności grup wynosiły dwadzieścia osób i występowały w przypadkach programów nieopartych na modelu Duluth. Największą średnią (10 osób) liczebność grup odnotowano w przypadku programów według modelu Duluth, a minimalną (2 osoby) w przypadku programów nieopartych na modelu Duluth.

Tabela 14. Średnia liczebność uczestników grupy w ramach realizowanych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Wszystkie programy obejmujące sesje grupowe; N=117	Programy według modelu Duluth obejmujące sesje grupowe; N=25	Programy oparte na założeniach modelu Duluth obejmujące sesje grupowe; N=40	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth obejmujące sesje grupowe; N=52
5 osób lub mniej	15%	4%	18%	17%
6-10 osób	53%	56%	53%	52%
11-15 osób	25%	36%	25%	19%
16 osób lub więcej	3%	0%	0%	6%
nie wiem/trudno powiedzieć	5%	4%	5%	6%
średnia liczebność grupy w programie	9	10	9	9
min. liczebność grupy w programie	2	5	3	2
max. liczebność grupy w programie	20	15	15	20

W czterech na dziesięć analizowanych programów (40%) od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania. utworzono jedną grupę uczestników programów oddziaływań edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Maksymalną liczbę grup (46) utworzono w przypadku realizacji programu nieopartego na założeniach modelu Duluth. W przypadku prawie co czwartego programu (23%) utworzone zostały co najmniej cztery grupy.

Tabela 15. Liczba grup uczestników utworzonych w ramach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie od stycznia 2011 r.

	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
0 grup	7%	10%	7%	5%
1 grupa	40%	41%	38%	42%
2 grupy	18%	21%	20%	15%
3 grupy	9%	7%	7%	11%
4 lub więcej grup	23%	20%	23%	22%
średnia liczba grup	4	3	3	5
min. liczba grup	0	0	0	0
max. liczba grup	46	10	18	46

W przypadku co drugiego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanego w badanych podmiotach w analizowanym okresie (54%), objęci badaniem profesjonalści w ramach prowadzonych przez siebie programów nie prowadzili żadnej grupy. W przypadku czterech na dziesięć (41%) programów, badani profesjonalści prowadzili jedną grupę uczestników.

Tabela 16. Grupy programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone przez respondenta	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
0 grup	54%	56%	56%	49%
1 grupa	41%	41%	38%	44%
2 grupy	2%	0%	2%	3%
3 grupy lub więcej	3%	3%	4%	4%

W czterech na dziesięć programów (42%) żadnego z uczestników nie objęto w badanym okresie wyłącznie programem indywidualnym. Największy odsetek programów, w ramach których nie zastosowano wyłącznie indywidualnych sesji odnotowano wśród programów realizowanych według modelu Duluth (52%). Program zajęć według modelu Duluth w wersji 6-miesięcznej zaplanowany jest na 2 spotkania indywidualne (w fazie początkowej realizacji programu) i 24 spotkania grupowe. Według założeń modelu Duluth zajęcia prowadzone są więc zasadniczo w formie grupowej, a zajęcia indywidualne w części wprowadzającej – w praktyce jednak zdarza się, że zależnie od potrzeb uczestników organizowane są dla nich dodatkowe spotkania indywidualne.

Średnio wyłącznie programami indywidualnymi objętych było 8 osób. Najwyższą liczbę osób objętych wyłącznie indywidualnymi programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie odnotowano wśród programów nieopartych na założeniach modelu Duluth – średnio 12 osób.

Tabela 17. Liczba uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, objętych w 2011 roku wyłącznie programem indywidualnym

	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
brak takich osób	42%	52%	40%	39%
5 lub mniej	10%	6%	14%	8%
od 6 do 10	12%	13%	14%	10%
od 11 do 15	15%	20%	8%	15%
16 lub więcej	10%	3%	6%	17%
nie wiem/trudno powiedzieć	11%	6%	18%	11%
średnia liczba uczestników objętych wyłącznie programem indywidualnym	8	5	5	12
min. liczba uczestników objętych wyłącznie programem indywidualnym	1	3	1	2
max. liczba uczestników objętych wyłącznie programem indywidualnym	104	34	30	104

Prowadzone przez badanych profesjonalistów spotkania, w ramach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, najczęściej odbywały się na terenie organizujących je podmiotów (54%). Spotkania organizowano również w miejscach osadzenia sprawców przemocy w rodzinie skazanych na karę pozbawienia wolności – w zakładach karnych (12%) i aresztach śledczych (11%). W 25% przypadków wykorzystywano inne lokalizacje – między innymi: wynajmowane pomieszczenia, komisariat Policji, świetlice środowiskowe, izby wytrzeźwień (część innej lokalizacji dotyczyła programów nieopartych na założeniach modelu Duluth – 31%).

Biorący udział w badaniu profesjonalisci realizujący program według modelu Duluth częściej niż pozostali prowadzili spotkania w aresztach śledczych (21%), natomiast badani profesjonalisci realizujący programy nieoparte na modelu Duluth częściej niż pozostali prowadzili je w zakładach karnych (18%).

Tabela 18. Miejsca, gdzie odbywały się lub odbywają się tegoroczne spotkania dla uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzonych przez badanych profesjonalistów w 2011 roku

	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
Na terenie podmiotu	54%	62%	60%	45%
W zakładzie karnym	12%	10%	4%	18%
W areszcie śledczym	11%	21%	11%	6%
W innym(ch) miejscu(ach)	25%	14%	24%	31%

4.3 CHARAKTERYSTYKA UCZESTNIKÓW PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE, REALIZOWANYCH PRZEZ BADANYCH PROFESJONALISTÓW W CIĄGU 2011 ROKU W OBJĘTYCH BADANIEM PODMIOTACH

Blisko połowa (49%) objętych badaniem profesjonalistów prowadziła od stycznia 2011 roku do chwili realizacji badania programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w sumie z nie więcej niż piętnastoma uczestnikami. 17% badanych profesjonalistów objęło w analizowanym okresie oddziaływaniami ponad trzydzieści osób. Największa odnotowana liczba osób, dla których profesjonaliści przeprowadzali programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych to sto osiemdziesiąt pięć osób, natomiast najniższa to pięć osób. Średnio każdy uczestniczący w badaniu profesjonalista w analizowanym okresie objął programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dwadzieścia trzy osoby.

Tabela 19. Liczba uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanych przez badanych profesjonalistów od stycznia 2011 r.

	Wszyscy profesjonalisci; N=119
9 osób lub mniej	22%
10 - 15 osób	27%
16 - 20 osób	9%
21 - 25 osób	12%
26 - 30 osób	11%
31 osób lub więcej	17%
odmowa odpowiedzi	2%
<hr/>	
średnia liczba osób, z którymi pracowali badani	23
min. liczba osób, z którymi pracowali badani	5
max. liczba osób, z którymi pracowali badani	185

Przyglądając się szacowanym przez badanych profesjonalistów odsetkom uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, można powiedzieć, że tymi uczestnikami częściej byli: mężczyźni (90%), osoby w wieku 31–50 lat (59%), osoby z wykształceniem zawodowym (50%), mieszkańcy miast (66%) oraz osoby uzależnione od alkoholu (62%). Średni odsetek uczestników skierowanych do udziału w programie wyniósł 34%, a uczestników zgłaszających się dobrowolnie - 54%.

Tabela 20. Średni odsetek uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych w badanych podmiotach przez badanych profesjonalistów od stycznia 2011 r.

	Wszyscy profesjonaliści; N=119
mężczyźni	90%
kobiety	10%
osoby do 30 roku życia	22%
osoby w wieku 31-50 lat	59%
osoby w wieku powyżej 50 lat	19%
osoby z wykształceniem podstawowym	28%
osoby z wykształceniem zawodowym	50%
osoby z wykształceniem średnim	17%
osoby z wykształceniem wyższym	5%
pracujący na pełnym etacie	30%
pracujący dorywczo	33%
niepracujący	37%
mieszkańcy wsi	34%
mieszkańcy miast	66%
uzależnieni od alkoholu	62%
zgłaszający się dobrowolnie	54%
skierowani z orzeczenia sądu	34%

Powodem zdecydowanie najczęściej wskazywanym przez profesjonalistów jako skłaniający osoby stosujące przemoc w rodzinie do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, była chęć poprawienia relacji rodzinnych (63%). Na kolejnych dwóch miejscach pod względem liczby wskazań wymieniano warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności (57%) oraz uzyskanie zaświadczenia do przedłożenia kuratorowi sądowemu (52%). Zdecydowanie najrzadziej wskazywanym powodem była sugestia ze strony osoby duchownej lub członka wspólnoty religijnej (2%).

Tabela 21. Powody najczęściej skłaniające osoby stosujące przemoc w rodzinie do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych – w opinii badanych profesjonalistów	Wszyscy profesjonaliści; N=119
Chęć poprawienia relacji rodzinnych	63%
Warunkowo zawieszone wykonanie kary pozbawienia wolności	57%
Uzyskanie zaświadczenia do przedłożenia kuratorowi sądowemu.	52%
Szansa nauczenia się, jak panować nad swoimi emocjami i wyrażać swoje uczucia	45%
Doradził to kurator	40%
Zobowiązanie sądu	28%
Przekonanie przez żonę (męża), partnerkę (partnera)	27%
Możliwość skorzystania ze wsparcia i pomocy specjalistów, i zmiany swojego życia	25%
Warunkowe przedterminowe zwolnienie z wykonywania kary pozbawienia wolności	23%
Doradził to terapeuta	23%
Chęć, aby bliscy ludzie zmienili swoje negatywne zdanie na temat osoby stosującej przemoc w rodzinie	18%
Doradził to specjalista z placówki realizującej zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	16%
Chęć skrócenia okresu orzeczonej kary pozbawienia wolności	15%
Doradził to ksiądz/inna osoba duchowna/ktoś z parafii	2%
Inny powód	9%

4.4 STOSOWANIE PRZEMOCY W RODZINIE PRZEZ UCZESTNIKÓW PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH PROWADZONYCH PRZEZ BADANYCH PROFESJONALISTÓW W CIĄGU 2011 ROKU W BADANYCH PODMIOTACH

Wszyscy objęci badaniem profesjonaliści spotkali się w swojej pracy zawodowej w 2011 roku z osobami, które stosowały przemoc psychiczną w rodzinie. 65% badanych profesjonalistów zadeklarowało, że problem ten dotyczył więcej niż 80% wszystkich uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Średni wskazywany przez profesjonalistów odsetek uczestników programów stosujących przemoc psychiczną w rodzinie to 81%. Największy odnotowany wśród odpowiedzi odsetek stosujących tę formę przemocy to 100%, który wskazany został przez 62% profesjonalistów.

Tabela 22. Odsetek uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów od stycznia 2011 r. w badanych podmiotach, którzy stosowali PRZEMOC PSYCHICZNĄ w rodzinie

	Wszyscy profesjonaliści; N=119
brak takich osób	0%
20% lub mniej	9%
21% - 40%	6%
41% - 60%	9%
61% - 80%	7%
81% - 100%	65%
nie wiem/trudno powiedzieć	4%
odmowa odpowiedzi	0%
<hr/>	
średni odsetek stosujących przemoc psychiczną w rodzinie	81%
min. odsetek stosujących przemoc psychiczną w rodzinie	8%
max. odsetek stosujących przemoc psychiczną w rodzinie	100%

Wszyscy objęci badaniem profesjonaliści spotkali się w swojej pracy zawodowej w bieżącym roku z osobami, które stosowały przemoc fizyczną w rodzinie. 43% badanych profesjonalistów zadeklarowało, że problem ten dotyczył więcej niż 80% wszystkich uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Średni wskazywany przez profesjonalistów odsetek uczestników programów stosujących przemoc fizyczną w rodzinie to 73%. Największy odnotowany wśród odpowiedzi odsetek stosujących tę formę przemocy to 100%, który wskazany został przez 23% profesjonalistów.

Tabela 23. Odsetek uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów od stycznia 2011 r. w badanych podmiotach, którzy stosowali PRZEMOC FIZYCZNĄ w rodzinie

	Wszyscy profesjonaliści; N=119
brak takich osób	0%
20% lub mniej	8%
21% - 40%	9%
41% - 60%	14%
61% - 80%	22%
81% - 100%	43%
nie wiem/trudno powiedzieć	3%
odmowa odpowiedzi	1%
<hr/>	
średni odsetek stosujących przemoc fizyczną w rodzinie	73%
min. odsetek stosujących przemoc fizyczną w rodzinie	3%
max. odsetek stosujących przemoc fizyczną w rodzinie	100%

76% objętych badaniem profesjonalistów spotkało się w swojej pracy zawodowej w bieżącym roku z osobami, które stosowały przemoc seksualną w rodzinie. 26% badanych profesjonalistów nie było w stanie oszacować, jaki odsetek uczestników prowadzonych przez niego programów stosował tę formę przemocy w rodzinie. 24% badanych profesjonalistów zadeklarowało, że nie więcej niż 10% wszystkich uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych stosowało przemoc seksualną w rodzinie. Średni wskazywany przez profesjonalistów odsetek uczestników programów stosujących przemoc seksualną w rodzinie to 13%. Największy odnotowany odsetek stosujących tę formę przemocy to 100%, który wskazany został tylko przez jednego z profesjonalistów .

Tabela 24. Odsetek uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów od stycznia 2011 r. w badanych podmiotach, którzy stosowali PRZEMOC SEKSUALNĄ w rodzinie

	Wszyscy profesjoniści; N=119
brak takich osób	24%
10% lub mniej	24%
11% - 20%	14%
21% - 40%	5%
41% - 60%	5%
61% - 80%	0%
81% - 100%	1%
nie wiem/trudno powiedzieć	26%
odmowa odpowiedzi	1%
średni odsetek stosujących przemoc seksualną w rodzinie	13%
min. odsetek stosujących przemoc seksualną w rodzinie	0%
max. odsetek stosujących przemoc seksualną w rodzinie	100%

4.5 SYTUACJA PRAWNA UCZESTNIKÓW PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE, REALIZOWANYCH W 2011 ROKU W OBJĘTYCH BADANIEM PODMIOTACH PRZEZ BADANYCH PROFESJONALISTÓW

Z wiedzy badanych profesjonalistów wynika, że średnio połowę (50%) uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanych przez nich w objętych badaniem podmiotach w analizowanym okresie, stanowiły osoby karane w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie z artykułu 207 Kodeksu Karnego, a średnio co czwarty uczestnik (27%) był karany z innego artykułu Kodeksu Karnego. Średnio blisko połowa osób uczestniczących w realizowanych przez badanych profesjonalistów programach była objęta dozorem kuratora przed rozpoczęciem uczestnictwa w nich (48%) i/lub w trakcie ich trwania (46%). Średnio czterech na dziesięciu uczestników (41%) było karanych i osadzonych w zakładzie karnym w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie z artykułu 207 Kodeksu Karnego, a co trzeci uczestnik (31%) był osadzony w zakładzie karnym w związku z innym artykułem niż artykuł 207 Kodeksu Karnego. Natomiast średnio 33% z osób objętych programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przebywało na przedterminowym warunkowym zwolnieniu z wykonywania kary pozbawienia wolności. Warunkowe zawieszenie wykonywania kary pozbawienia wolności dotyczyło średnio 12% uczestników programów.

Tabela 25. Średni odsetek uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez badanych profesjonalistów w 2011 roku w badanych podmiotach, którzy byli...

	Wszyscy profesjonaliści; N=119
karani w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie z art. 207 Kodeksu Karnego	50%
karani z art. innego niż art.207 Kodeksu Karnego	27%
objęci dozorem kuratora sądowego w trakcie ich udziału w programie	46%
objęci dozorem kuratora sądowego przed rozpoczęciem udziału w programie	48%
karani pozbawieniem wolności i osadzeni w zakładach karnych z art.207 KK	41%
karani pozbawieniem wolności i osadzeni w zakładach karnych w związku z innym art. niż art. 207 KK	31%
karani pozbawieniem wolności z warunkowym zawieszeniem wykonywania kary	12%
na warunkowym przedterminowym zwolnieniu z wykonywania kary pozbawienia wolności	33%

4.6 OCENA SKUTECZNOŚCI PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE W OPINII BADANYCH PROFESJONALISTÓW

Zdecydowana większość profesjonalistów ocenia realizowane przez siebie programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jako skuteczne. Najwyższy sumaryczny odsetek wskazań odpowiedzi „zdecydowanie skuteczny” i „raczej skuteczny” odnotowano w grupie badanych profesjonalistów realizujących programy nieoparte na założeniach modelu Duluth (96%); niższy był w grupie realizujących programy według modelu Duluth (86%) i w grupie realizujących program w oparciu o założenia modelu Duluth (87%).

Tabela 26. Ocena skuteczności realizowanych przez badanych profesjonalistów w 2011 roku w badanych podmiotach programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
Jest zdecydowanie skuteczny	18%	10%	20%	19%
Jest raczej skuteczny	74%	76%	67%	77%
Jest raczej nieskuteczny	4%	7%	7%	2%
Jest zdecydowanie nieskuteczny	1%	0%	2%	0%
Nie wiem/trudno powiedzieć	1%	7%	4%	2%

Objęci badaniem profesjonaliści, wśród czynników, które wpłynęłyby na podniesienie skuteczności realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, wymieniali najczęściej: dłuższy czas trwania programu oraz nakaz uczestniczenia w tego rodzaju zajęciach. W przypadku programów według modelu Duluth częściej wskazywano na konieczność dostosowania go do warunków polskich. W przypadku

pozostałych dwóch kategorii programów częściej wskazywano na współpracę z rodzinami uczestników.

Tabela 27. Czynniki, które zdaniem badanych profesjonalistów prowadzących w 2011 roku w objętych badaniem podmiotach programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, wpłynęłyby na podniesienie skuteczności realizacji programów

	Wszystkie programy; N=136	Programy według modelu Duluth; N=29	Programy oparte na założeniach modelu Duluth; N=45	Programy nieoparte na założeniach modelu Duluth; N=62
nakaz uczestnictwa w zajęciach	17%	14%	22%	15%
dłuższy czas trwania programu	15%	21%	16%	11%
współpraca z rodziną	14%	3%	16%	18%
równoległa terapia indywidualna	12%	7%	11%	15%
większa współpraca z instytucjami	10%	10%	9%	11%
większe dostosowanie do indywidualnych potrzeb	10%	14%	7%	10%
zwiększenie motywacji	7%	3%	4%	10%
dłuższe nadzory kuratorów	5%	7%	0%	8%
dostosowanie do polskich warunków	4%	14%	2%	0%
krótszy czas trwania	2%	7%	2%	0%
większy nakład finansowy na zajęcia	4%	3%	4%	3%
konsekwencje w stosowaniu całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1%	3%	0%	2%
inne	2%	0%	2%	3%
nic	5%	14%	4%	2%
nie wiem, trudno powiedzieć	11%	7%	16%	10%
odmowa odpowiedzi	1%	0%	0%	2%

Czterech na dziesięciu profesjonalistów (40%) deklaruje, że przybliżony odsetek osób, które biorą udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie więcej niż jeden raz, jest nie wyższy niż 20% wszystkich uczestników. Według dwóch na dziesięciu profesjonalistów (22%) takie sytuacje w ogóle się nie zdarzają. 12% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Średni wskazywany odsetek osób objętych programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych więcej niż jeden raz to 17%.

Co trzeci badany (33%) nie był w stanie określić, jaki odsetek uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych po zakończeniu udziału w programach ponownie stosuje przemoc w rodzinie. Jednocześnie tylko 2% badanych profesjonalistów uważa, że nie ma takich osób. Co czwarty badany profesjonalista prowadzący programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (24%) szacuje, że odsetek ten wynosi pomiędzy 21% a 40%. Wskazywany odsetek osób, które po ukończeniu programu powracają do stosowania przemocy w rodzinie, wynosił średnio 35%.

Jeden na czterech profesjonalistów (25%) twierdził, że odsetek uczestników kończących cały program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie wynosi pomiędzy 81% a 100%. Według co dziesiątego badanego odsetek ten wynosi nie więcej niż 20% wszystkich uczestników programów. Średni wskazywany odsetek uczestników programów kończących cały program wyniósł 63%.

Tabela 28. Efektywność udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

**Wszyscy
profesjonaliści;
N=119**

Odsetek uczestników, którzy biorą udział w programie więcej niż 1 raz	
brak takich osób	22%
20% lub mniej	40%
21% - 40%	16%
41% - 60%	4%
61% - 80%	4%
81% - 100%	2%
nie wiem/trudno powiedzieć	12%
Odsetek osób powracających do stosowania przemocy po ukończeniu programu	
brak takich osób	2%
20% lub mniej	21%
21% - 40%	24%
41% - 60%	12%
61% - 80%	5%
81% - 100%	3%
nie wiem/trudno powiedzieć	33%
Odsetek osób kończących cały program	
20% lub mniej	11%
21% - 40%	11%
41% - 60%	22%
61% - 80%	23%
81% - 100%	25%
nie wiem/trudno powiedzieć	8%

Najczęściej wymienianym przez badanych profesjonalistów powodem przerywania przez uczestników udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, była niska motywacja lub wręcz jej brak (42%). Co trzeci specjalista wskazywał jako powód przerwania udziału w programie problemy z alkoholem (30%). Na kolejnych miejscach pod względem liczby wskazań uplasowały się terminy spotkań kolidujące z pracą oraz przeniesienie do innego zakładu karnego – odpowiednio 22% i 10%. Żaden z pozostałych wymienianych powodów nie przekroczył 10% wskazań. Jeden na dziesięciu profesjonalistów (9%) nie potrafił podać żadnego konkretnego powodu przerywania przez uczestników udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Tabela 29. Powody przerywania udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie z perspektywy badanych profesjonalistów	Wszyscy profesjonaliści; N=119
brak motywacji/niska motywacja	42%
alkoholizm	30%
kolidujące z pracą terminy spotkań	22%
przeniesienie do innego zakładu karnego	10%
rozwód/rozstanie z partnerem	9%
odwieszenie wyroku	6%
agresywne zachowanie/przemoc	5%
choroba	4%
trudna sytuacja finansowa	3%
trudności z dojazdem na spotkania	3%
złamanie warunków zawieszenia kary pozbawienia wolności	2%
inne	6%
nie wiem/trudno powiedzieć	9%

4.7 OPINIE BADANYCH PROFESJONALISTÓW PROWADZĄCYCH PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE NA TEMAT SPOSOBÓW PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE, ODDZIAŁYWAŃ WOBEC SPRAWCÓW, CHARAKTERYSTYK OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ SKALI I PRZYCZYN WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Objęci badaniem profesjonaliści, prowadzący w 2011 roku programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w objętych badaniem podmiotach, zostali poproszeni o ustosunkowanie się do zagadnień dotyczących:

- sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- skuteczności oddziaływań stosowanych na osoby stosujące przemoc;
- skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce;
- charakterystyki ofiar przemocy;
- przyczyn występowania przemocy w rodzinie.

4.7.1. OPINIE NA TEMAT SKUTECZNOŚCI SPOSOBÓW PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Zdecydowana większość badanych profesjonalistów uważa, że skutecznym sposobem przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jest zapewnienie dostępności bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów oraz oddziaływań specjalistycznych dla osób stosujących przemoc – odpowiednio 95% i 94%. Na kolejnych miejscach pod względem liczby wskazań wymieniano sposoby przeciwdziałania przemocy w rodzinie związane z restrykcjami nakładanymi na osoby stosujące przemoc w rodzinie: obowiązkowy udział w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, zakaz zbliżania się do członków rodziny oraz nakaz opuszczenia lokalu zamieszkiwanego z rodziną – w każdym z przypadków powyżej 90% wskazań.

Najmniejszy odsetek badanych profesjonalistów uznaje za skuteczny sposób przeciwdziałania przemocy w rodzinie nakazywanie osobom stosującym przemoc w rodzinie i nadużywającym alkoholu powstrzymywania się od nadużywania alkoholu (42%).

Tabela 30. Ocena skuteczności sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w opinii badanych profesjonalistów - odsetek odpowiedzi "skuteczne"

	Wszyscy profesjoniści; N=119
Dostępność bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów, które w nich się pojawiają	95%
Dostępność bezpłatnej pomocy specjalistycznej dla osób stosujących przemoc	94%
Obowiązek uczestniczenia w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	93%
Zakaz zbliżania się do członków rodziny/domowników dla osób stosujących przemoc w rodzinie	93%
Obejmowanie osób stosujących przemoc w rodzinie obowiązkowymi oddziaływaniami, mającymi na celu powstrzymanie ich od tego typu zachowań	92%
Nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną dla osób stale stosujących przemoc w rodzinie	90%
Możliwość zgłoszenia na Policji lub w prokuraturze przypadków stosowania przemocy w rodzinie przez każdego	88%
Współpraca różnych instytucji w ramach zespołów interdyscyplinarnych w tym: Policji, podmiotów pomocy społecznej, ochrony zdrowia, placówek oświatowych, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, stowarzyszeń i fundacji	87%
Akcje informujące, jak zapobiegać przemocy w rodzinie i jak sobie radzić w przypadku jej wystąpienia	87%
Dostępność programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	87%
Orzekanie dozoru kuratora sądowego dla osób stosujących przemoc w rodzinie	83%
Uruchamianie przez Policję i inne uprawnione instytucje procedury Niebieskie Karty wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	82%
Funkcjonowanie procedury Niebieskie Karty wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	77%
Skazywanie na karę pozbawienia wolności dla osób stosujących przemoc w rodzinie	71%
Zaostrzenie przepisów karnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	66%
Nakazywanie osobom stosującym przemoc w rodzinie i nadużywającym alkoholu powstrzymywania się od nadużywania alkoholu	42%

4.7.2 OPINIE NA TEMAT SKUTECZNOŚCI PROGRAMÓW ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

Niemalże wszyscy badani profesjonaliści uważają, że warto prowadzić programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, ponieważ przynajmniej część ich uczestników ma szansę dostrzec swój problem i rozpocząć pracę nad sobą, nawet jeśli będą to tylko pojedyncze osoby – odpowiednio 97% i 96%. Jeśli w wyniku udziału w tego rodzaju programie przynajmniej częściowo uczestnicy zmienili swoje zachowanie, 94% profesjonalistów ocenia program jako skuteczny. 82% badanych profesjonalistów uważa, że programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych tracą sens, jeżeli nie są elementem kompleksowych działań przeciwko przemocy w rodzinie.

Co czwarty profesjonalista uważa, że programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych nie mają najmniejszego sensu w przypadku osób wielokrotnie karanych za przemoc w rodzinie (27%) oraz że powinny być ograniczone tylko do grupy osób, które dają jakieś nadzieje na to, że będą mogły normalnie funkcjonować w rodzinie (25%). 22% badanych profesjonalistów jest zdania, że z reguły nakłady ponoszone na programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.

Tabela 31. Opinie badanych profesjonalistów na temat skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie - odsetek odpowiedzi "zgadzam się"

	Wszyscy profesjonalisci; N=119
Warto podejmować wysiłek oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, ponieważ przynajmniej część osób ma szansę dostrzec swój problem i rozpocząć pracę nad sobą	97%
Uważam, że warto realizować programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, nawet jeśli mają pomóc tylko pojedynczym osobom	96%
Uważam, że miarą skutecznego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest już to, że uczestnicy przynajmniej częściowo zmienili swoje zachowanie	94%
Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne tracą sens, jeżeli nie są elementem kompleksowych działań przeciwko przemocy w rodzinie	82%
Gdy ktoś po odbyciu programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, powraca do jej stosowania, ciężko to przeżywać	49%
Działania korekcyjno-edukacyjne dla wielokrotnie karanego za przemoc w rodzinie nie mają najmniejszego sensu	27%
Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych powinny być ograniczone tylko do grupy osób, które dają jakieś nadzieje na to, że będą mogły normalnie funkcjonować w rodzinie	25%
Z reguły nakłady ponoszone na oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie nie przynoszą oczekiwanych rezultatów	22%

4.7.3.OPINIE NA TEMAT SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POLSCE

Badani profesjonaliści prowadzący w 2011 roku programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w objętych badaniem podmiotach, uważają, że zjawisko przemocy dotyka średnio co drugą polską rodzinę (50%). Najliczniejsza grupa badanych specjalistów – 33% - jest zdania, że problem przemocy w rodzinie dotyczy od 41% do 60% polskich rodzin. Co dziesiąty badany (10%) nie potrafił wskazać odsetka rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Najwyższy odnotowany odsetek wynosił 100%, a najniższy 6%.

Tabela 32. Odsetek rodzin w Polsce dotkniętych zdaniem badanych profesjonalistów przemocą w rodzinie:	Wszyscy profesjonalisci; N=119
20% lub mniej	11%
21% - 40%	23%
41% - 60%	33%
61% - 80%	18%
81% - 100%	5%
nie wiem/trudno powiedzieć	10%
średni odsetek rodzin dotkniętych przemocą	50%
min. odsetek rodzin dotkniętych przemocą	6%
max. odsetek rodzin dotkniętych przemocą	100%

Według badanych profesjonalistów, średnio w 44% polskich rodzin dochodzi do przemocy psychicznej. 31% jest zdania, że przemoc psychiczna ma miejsce w od 41% do 60% polskich rodzin. Co dziesiąty badany (16%) nie potrafił wskazać odsetka rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Najwyższy odnotowany odsetek wynosił 100%, a najniższy 2%.

Tabela 33. Odsetek rodzin w Polsce dotkniętych przemocą PSYCHICZNĄ – w opinii badanych profesjonalistów:	Wszyscy profesjonalisci; N=119
20% lub mniej	19%
21% - 40%	22%
41% - 60%	31%
61% - 80%	10%
81% - 100%	2%
nie wiem/trudno powiedzieć	16%
średni odsetek rodzin dotkniętych przemocą psychiczną	44%
min. odsetek rodzin dotkniętych przemocą psychiczną	2%
max. odsetek rodzin dotkniętych przemocą psychiczną	100%

Zdaniem badanych średnio w 31% rodzin w Polsce dochodzi do przemocy fizycznej. 34% szacuje, że zjawisko przemocy fizycznej dotyka od 21% do 40% polskich rodzin. 16% badanych profesjonalistów nie potrafiło wskazać odsetka rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Najwyższy odnotowany odsetek wynosił 70%, a najniższy 4%.

Tabela 34. Odsetek rodzin w Polsce dotkniętych przemocą FIZYCZNĄ – w opinii badanych profesjonalistów:	Wszyscy profesjonalści; N=119
20% lub mniej	33%
21% - 40%	34%
41% - 60%	15%
61% - 80%	2%
81% - 100%	0%
nie wiem/trudno powiedzieć	16%
<hr/>	
średni odsetek rodzin dotkniętych przemocą fizyczną	31%
min. odsetek rodzin dotkniętych przemocą fizyczną	4%
max. odsetek rodzin dotkniętych przemocą fizyczną	70%

Średni odsetek polskich rodzin dotkniętych przemocą seksualną to zdaniem badanych profesjonalistów 17%. 29% badanych profesjonalistów nie potrafiło wskazać odsetka rodzin dotkniętych tym rodzajem przemocy, przy czym 33% badanych profesjonalistów oceniało, że problem ten dotyczy 10% lub mniej polskich rodzin. Najwyższy odnotowany odsetek wynosił 40%, a najniższy 1%.

Tabela 35. Odsetek rodzin w Polsce dotkniętych przemocą SEKSUALNĄ – w opinii badanych profesjonalistów:	Wszyscy profesjonalści; N=119
10% lub mniej	33%
11% -20%	21%
21% - 40%	17%
41% - 60%	0%
61% - 80%	0%
81% - 100%	0%
nie wiem/trudno powiedzieć	29%
<hr/>	
średni odsetek rodzin dotkniętych przemocą seksualną	17%
min. odsetek rodzin dotkniętych przemocą seksualną	1%
max. odsetek rodzin dotkniętych przemocą seksualną	40%

Badani profesjonaliści twierdzą, że spośród wszystkich polskich rodzin, w których dochodzi do przemocy, średnio w 47% zjawisko to pozostaje nieujawnione. 26% badanych profesjonalistów uważa, że zjawisko przemocy w rodzinie nie jest ujawnione w od 21% do 40% rodzin.

Tabela 36. Odsetek rodzin w Polsce, w których problem przemocy w rodzinie występuje i pozostaje nieujawniony – w opinii badanych profesjonalistów:	Wszyscy profesjonaliści; N=119
20% lub mniej	15%
21% - 40%	26%
41% - 60%	18%
61% - 80%	24%
81% - 100%	3%
nie wiem/trudno powiedzieć	14%
średni odsetek rodzin, w których problem przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniony	47%
min. odsetek, w których problem przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniony	5%
max. odsetek, w których problem przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniony	90%

Najczęściej (44%) zdaniem badanych profesjonalistów specjalistyczna pomoc dociera do 20% lub mniej rodzin, w której dochodzi do przemocy w rodzinie. Zdaniem badanych profesjonalistów, średnio co czwarta (26%) rodzina z problemem przemocy w rodzinie objęta jest specjalistycznym wsparciem.

Tabela 37. Odsetek rodzin w Polsce dotkniętych przemocą w rodzinie i objętych specjalistycznym wsparciem – w opinii badanych profesjonalistów:	Wszyscy profesjonaliści; N=119
20% lub mniej	44%
21% - 40%	25%
41% - 60%	6%
61% - 80%	4%
81% - 100%	1%
nie wiem/trudno powiedzieć	20%
<hr/>	
średni odsetek rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i objętych wsparciem	26%
min. odsetek rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i objętych wsparciem	1%
max. odsetek rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i objętych wsparciem	100%

Według sześciu na dziesięciu (61%) profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w ciągu ostatnich pięciu lat przemoc psychiczna w rodzinie zdarza się częściej. Czterech na dziesięciu (40%) jest zdania, że nasila się występowanie przemocy fizycznej w rodzinie. Analogiczny odsetek jest zdania, że zjawisko przemocy seksualnej w rodzinie pozostaje w ciągu ostatnich 5 lat na tym samym poziomie (39%).

Tabela 38. Występowanie w ciągu ostatnich 5 lat przemocy w rodzinie w Polsce – w opinii badanych profesjonalistów:		Wszyscy profesjonalisci; N=119
Występowanie w ciągu ostatnich 5 lat <u>przemocy psychicznej w rodzinie</u>	Zdarza się częściej	61%
	Pozostaje bez zmian	30%
	Zdarza się rzadziej	3%
	Nie wiem\trudno powiedzieć	6%
	Odmowa odpowiedzi	1%
Występowanie w ciągu ostatnich 5 lat <u>przemocy fizycznej w rodzinie</u>	Zdarza się częściej	40%
	Pozostaje bez zmian	35%
	Zdarza się rzadziej	18%
	Nie wiem\trudno powiedzieć	6%
	Odmowa odpowiedzi	1%
Występowanie w ostatnich 5 lat <u>przemocy seksualnej w rodzinie</u>	Zdarza się częściej	28%
	Pozostaje bez zmian	39%
	Zdarza się rzadziej	8%
	Nie wiem\trudno powiedzieć	25%
	Odmowa odpowiedzi	0%

4.7.4 OPINIE NA TEMAT OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

W toku badania profesjonalisci zostali poproszeni, aby w oparciu o swoje doświadczenia zawodowe oraz posiadaną przez nich wiedzę na temat zjawiska przemocy w rodzinie, wskazali, jak często przemoc w rodzinie stosowana jest wobec wybranych kategorii osób.

Ofiarami przemocy w rodzinie w opinii badanych profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zdecydowanie częściej są kobiety (96%). Sześciu na dziesięciu z nich uważa, że często przemoc w rodzinie stosowana jest wobec dzieci i młodzieży szkolnej - odpowiednio 64% i

61% wskazań. Co drugi specjalista jest zdania, że zjawisko to często dotyka osoby niepełnosprawne i przewlekle chore (49%) oraz chorych psychicznie (55%). Niemalże wszyscy (96%) uważają, że często przemoc w rodzinie występuje w rodzinach alkoholików. Ponad 70% badanych profesjonalistów, jako środowiska często dotknięte problemem przemocy w rodzinie, wymienia mieszkańców wsi (72%) oraz rodziny ubogie (76%). 76% profesjonalistów wskazuje, że przemoc w rodzinie dotyka często osoby nieaktywne zawodowo.

Tabele 39. Ofiary przemocy w rodzinie z perspektywy profesjonalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie - odsetek odpowiedzi "często"	Wszyscy profesjonalści; N=119
wobec kobiet	96%
wobec mężczyzn	23%
wobec małych dzieci, do drugiego roku życia	28%
wobec dzieci przedszkolnych, w wieku od 3 do 5 lat	47%
wobec dzieci szkolnych, w wieku od 6 do 13 lat	64%
wobec młodzieży szkolnej, w wieku od 14 do 18 lat	61%
wobec osób w wieku dorosłym	76%
wobec osób starszych	62%
wobec osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych	49%
wobec osób chorych psychicznie	55%
w rodzinach alkoholików	96%
na wsi	72%
w małych miastach	66%
w wielkich miastach	59%
w ubogich rodzinach	76%
w rodzinach o przeciętnej sytuacji materialnej	60%
w rodzinach zamożnych	48%
wobec niepracujących zarobkowo, bezrobotnych	76%
wobec osób pracujących zarówno na stałe, jak i dorywczo	46%

4.7.5 OPINIE NA TEMAT PRZYCZYN WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Najczęściej wymienianymi przez badanych profesjonalistów przyczynami występowania zjawiska przemocy w rodzinie są: nadużywanie alkoholu (96%), problemy rodzinne w dzieciństwie (92%) oraz doświadczanie przemocy ze strony członków rodziny (91%). Najmniejszy odsetek wskazań odnotowano dla skłonności sadystycznych (43%) oraz choroby członka rodziny (33%).

Tabela 40. Przyczyny występowania zjawiska przemocy w rodzinie w opinii badanych profesjonalistów - sumaryczny odsetek wskazań „zawsze lub prawie zawsze” oraz „często”:

	Wszyscy profesjoniści; N=119
nadużywanie alkoholu	96%
problemy rodzinne przeżywane w dzieciństwie, np. doświadczanie przemocy w dzieciństwie	92%
doświadczanie przemocy ze strony członków rodziny	91%
problemy małżeńskie, problemy we własnym związku (np. zdrada, rozwód)	88%
problemy finansowe, trudna sytuacja materialna rodziny	87%
trudności w wyrażaniu i okazywaniu uczuć	86%
naśladowanie przemocy stosowanej przez: członków rodziny, znajomych itd.	82%
problemy z pracą lub w pracy	80%
stosowanie środków odurzających, narkotyków	74%
problemy wychowawcze z dziećmi	72%
problemy z nawiązywaniem i utrzymywaniem kontaktów z innymi ludźmi	64%
zaburzenia psychiczne	59%
niezaspokojone potrzeby seksualne	58%
sceny przemocy pokazywane w mediach	52%
skłonności sadystyczne	43%
choroba członka rodziny	33%

4.8 CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA BADANYCH PROFESJONALISTÓW PROWADZĄCYCH W 2011 ROKU PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE W OBJĘTYCH BADANIEM PODMIOTACH

Środowisko objętych badaniem profesjonalistów jest wyraźnie sfeminizowane - co siódma badana osoba (71%) pracująca w tym zawodzie to kobieta. 67% badanych profesjonalistów stanowią osoby w wieku pomiędzy 30 a 49 lat.

Sześciu na dziesięciu z objętych badaniem profesjonalistów (62%) jest magistrem, a trzech na dziesięciu (32%) ukończyło ponadto studia podyplomowe. Blisko co drugi badany (47%) posiada wyższe wykształcenie w dziedzinie pedagogiki, co trzeci w dziedzinie psychologii (33%) i/lub resocjalizacji (33%).

Blisko połowa z badanych profesjonalistów posiada nie dłuższe niż dziesięcioletnie doświadczenie w zawodzie (49%). Wśród badanych profesjonalistów dominują osoby zajmujące się problematyką przemocy w rodzinie od sześciu do dziesięciu lat (35%). Ich staż pracy w objętym badaniem podmiocie najczęściej wynosi pięć lat lub krócej (65%). Jednocześnie dla większości z badanych profesjonalistów, badany podmiot jest jedynym miejscem, w którym prowadzą programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Tabela 41a. Charakterystyka społeczno-demograficzna respondentów

		Wszyscy profesjonaliści; N=119
Płeć	mężczyzna	29%
	kobieta	71%
Wiek	18-29 lat	10%
	30-39 lat	39%
	40-49 lat	28%
	50-59 lat	21%
	60-69 lat	2%
Wykształcenie	ukończone średnie ogólnokształcące	1%
	pomaturalne \ policealne	2%
	licencjat \ inżynierskie	3%
	wyższe magisterskie	62%
	studia podyplomowe	32%
Kierunek wykształcenia/specjalizacja	pedagogika	47%
	psychologia	33%
	resocjalizacja	33%
	pedagogika specjalna	8%
	nauki o rodzinie	5%
	socjologia	4%
	politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo - wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej	3%
	politologia	2%
inny/inna	19%	
Doświadczenie zawodowe	21 lat lub dłużej	18%
	16-20 lat	12%
	11-15 lat	21%
	6-10 lat	26%
	5 lat lub krócej	23%
Doświadczenie w zajmowaniu się problematyka przemocy w rodzinie	16 lat lub dłużej	13%
	11-15 lat	19%
	6-10 lat	35%
	5 lat lub krócej	33%
Staż pracy w badanym podmiocie	11 lub dłużej	11%
	6-10 lat	24%
	5 lat lub krócej	65%
Prowadzenie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w więcej niż jednym podmiocie	tak	28%
	nie	72%

Tabela 41b. Charakterystyka społeczno-demograficzna respondentów

		Wszyscy profesjonaliści; N=119
Nazwa stanowiska	dyrektor/kierownik podmiotu	22%
	pracownik socjalny	17%
	specjalista	17%
	psycholog	15%
	terapeuta	13%
	pedagog	7%
	realizator programu	6%
	psychoterapeuta	3%
	kurator	1%
Nazwa wykonywanego zawodu	psycholog	19%
	pedagog	18%
	terapeuta	18%
	pracownik socjalny	16%
	specjalista	12%
	psychoterapeuta	11%
	nauczyciel	2%
	kurator	1%
	inne	3%